

Editör'den...

Kültür ve İletiflim bu sayısında beş zgn makale ile karşınıza çıkıyor. Çoğu sayımızda olduğu gibi bu sayıda da farklı ilgi alanlarına hitap eden yazıları bir araya getiriyoruz. İletiflim alanının, kimilerine göre, ancak ciddi bir hayal gücü zorlaması ile bir araya gelebilecek alt-alanlarını temsil eden bu yazılar aslında sadece "iletiflim" gündeminde n sıralarda yer alan konulara değinmeleri nedeniyle bile ilgi çekici bir seğki oluşturuyorlar.

Halil Nalaoğlu
Editör

Birinci sırada yer alan yazı Nurcan Törenli'ye ait. Törenli, "Türkiye'de Telefon Haberleşmesi Alanında Yaşanan Dönüşüm: Neo-Liberal Politikalar Eşliğinde Ulus Devletin Elinden Alınan Politika Araçları" başlıklı makalesinde esas itibariyle küreselleşme adının dünya üzerindeki tüm ulus-devletler için tek bir süreci temsil etmediğini iddia ediyor. Daha doğru bir ifadeyle Törenli, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ya da merkez ve evre ülkelerin bu süreci farklı deneyimlediklerini ortaya koyuyor. Telekomünikasyon alanına ve telefon haberleşmesi özgül örneğine odaklanan yazar, literatürde yer alan i ve dış dinamikler ayırımından yola çıkarak merkez ve evre ülkelerin oluşturduğu eşitsizliğin mevcut küresel politikalarla ancak daha da derinleşeceğini belirtiyor. Elbette anılan küresel eşitsizliğin Törenli'nin içinde hareket ettiği paradigmada serbest rekabetten kaynaklanan bir sıralama sorunu olmadığını vurgula-

mak gerek. Bu eşitsizlik sanırım en doğru biçimde "bağımlılık ilişkisi" kavramıyla açıklanabilir. Bu ilişkinin Törenli'nin yazısında beliren ve Türkiye açısından çok önemli olan boyutu, güncel tartışmalarda sıkça gözlemlediğimiz "bilgi toplumu olma" hali ile küreselleşmenin nimetlerinden yararlanma arasındaki hayali doğru orantının güçlü görgül ve kavramsal araçlarla sorgulanmasıdır. Yazarın alana ilgi duyanlara önemli katkılarından biri de ele alınan konunun tarihsel ve kavramsal bağlam içinde inceliklerle işlenerek sunulmasıdır.

Kültür ve İletişim'in bu sayısında ikinci sırada bir başka güncel ve önemli çalışma yer alıyor: Nilgün Tatal Cheviron'un "CNN ve Ağlardan Akıp Giden İmgelemi İnşa Etme İddiası." Küreselleşme konusuna küresel iletişim ağlarında "akıp giden imgeselin" sorgulanması perspektifinden yaklaşan Tatal Cheviron, çıkış noktası olarak dünyada ve Türkiye'de yoğun bir biçimde tartışılan İmparatorluk (Antonio Negri ve Michael Hardt) kitabındaki tanımları alıyor. Bu tanımlara göre küreselleşme ve iletişim kavramları ilginç bir bağ içinde düşünülebilir: İletişim hem küreselleşmenin nedeni hem de sonucudur. Yazıda bu şekilde kavramsallaştırılmış iletişim olgusu CNN özelinde irdeleliyor ve sorgulanıyor. CNN bir örnek olay olarak küreselleşme konusunda, özellikle kültürel küreselleşme konusunda çok iyi bir seçim. Bunun da tek nedeni, kuşkusuz, adı geçen televizyon kanalının ticarî isminin içinde "ağ" kavramının geçmesi değil. CNN iletişim açısından küreselleşme ve küreselleşme açısından iletişim kavramlarının sorgulanması anlamında tarihsel olarak da çok iyi bir seçim. Tatal Cheviron'un ağırlıklı olarak Fransızca bir literatür aracılığıyla gösterdiği gibi, CNN bugün hâlâ küresel haber-görüntü akışının merkezinde yer alan bir kurum; tüm karşı-ticarî ataklara rağmen (örn. BBC World ve Euro-news). Tatal Cheviron'un analizinde özellikle gözlerden kaçmaması gereken nokta, "ağlardan akıp giden imgeselin" küresel iktidar dinamikleri söz konusu olduğunda şekli ya da niceliği bir değişken olarak ele alınmasının artık olanaksız olduğudur.

Buradan bu sayıda yer verdiğimiz iki sinema yazısından ilkinine geçiyoruz. Dergimize Amerika Birleşik Devletleri'nden katkı yapan Karin Hamm-Ehsani, son bir yıl içinde Türkiye'de adı sıkça anılan bir yönetmenden ve onun bir filminden söz ediyor "Screening Transnational Turkish Community in Fatih Akın's Kurz und Schmerzlos (Short Sharp Shock)" başlıklı yazısında. Fatih Akın Türkiye'de "Duvara Karşı" filminin uluslararası başarısı ve maalesef daha yoğun olarak baş rol oyuncusunun geçmiş oyunculuk kariyeri içinde pornografik filmlerin bulunması ile tanındı. 1998 yılında yapılan ve aynı yıl Locarno ve Bavyera'da önemli ödüller alan "Short Sharp Shock" yönetmenin ilk uzun metrajlı filmi. Hamm-Ehsani bu film aracılığıyla son derece önemli bir varoluş durumundan ve bu varoluşun ister istemez dayattığı epistemolojiden yola çıkıyor. Bu varoluş durumunu göçmenlik gerçekliğinin başlangıcında (örneğin birinci kuşak göçmenler arasında) "arada kalma," daha doğru bir ifade ile "iki ara bir derede kalma" sözleriyle ifade edebiliriz. Bu durum kaçınılmaz olarak ne terk edilen diyara ne de varılan gerçekliğe yaranamamayı getiriyor; bu ise bir tür dilsizleşme ile sonuçlanıyor. Kişisel tanıklıklar ve genelleşmiş ön yargılar dışında, sözgelimi, "Almanca" gerçekliği ile ilgili pek az şey biliyoruz. Öte yandan yazarın üzerinde durduğu film aracılığıyla başarı ile gösterdiği üzere, bu varoluş durumu ve bu durumun sonucu olan söz üretmemeye koşulu kalıcı değildir. İkinci ve üçüncü kuşak göçmenler, Fatih Akın örneğinde gözlemlediğimiz üzere, tam da içinde bulunarak dönüştürdükleri kültürle (artık) bütünleştikleri için, üçüncü bir gerçekliğin ve bu gerçekliğin dilinin yaratılmasında rol oynayabilmektedirler. Üstelik bu yeni dil, ne Türkiye kültürünün ne de Almanya kültürünün "köklerinde" görmeyi pek de ummayacağımız keskin bir bakışı, eleştiriyi ve o zamana kadar (belki de kimi kereler yalnızca akla gelmediği için) söylenemeyenlerin söylenebildiği bir kipi de içeriyor.

Fatih Akın'dan bir başka diaspora yönetmenine, Atom Egoyan'a geçiyoruz. Dört kez Cannes Film Festivali, dört kez de

Toronto Uluslararası Film Festivali ödüllü Atom Egoyan, Türkiye'de Ararat filmi ile "meşhur" oldu diyebiliriz. Elbette Ermeni kökenli bu usta yönetmenin şöhreti, kelimenin daha ziyade "teşhir" ile ilgili boyutuna daha yakın bir durumu ortaya koydu diyebiliriz. Daha önce Kültür ve İletişim'in sayfalarından tanıdığınız (ki 7/1, "Bir Varoluş Sorunsalı: Persona") yazarımız Hasan Akbulut bu kez Atom Egoyan'ın Ararat filmi üzerine nitelikli ve titiz bir analiz ortaya koyuyor: "Anlatı 'Biz'i Nasıl Kurar?: Ararat'da Anlatı, Anımsama ve Kimlik." Makalenin başlığında yer alan "biz" sözcüğünün tırnak işaretleri içinde yer alması, bu yazının merkezî argümanının belli bir özneye özgü bir tını taşımadığına işaret ediyor. Bu argümanı şöyle özetleyebiliriz: Kimlik, herşeyden önce, kuşaktan kuşağa anlatılan öyküler, bu öykülerin şu veya bu biçimde anımsanması ve anımsanmanın kaçınılmaz partneri unutmaya sayesinde kurulan (inşa edilen) bir şeydir. Evet, bazı Türkiye entelektüelleri bu "inşa" ve "kurma" kavramlarından ziyadesiyle sıkılmış olabilirler ama Ararat filminin aldığı en yaygın ve nitelikli tepkinin "çok yanlış bir film" olduğunu hatırladığımızda, yanlış olmak ve kimlik ilişkisinin ne kadar derinden alakalı olduğunu görerek bu kavramların daha epeyce bir süre işlevsel epistemolojik araçlar olarak kalacağını öngörebiliriz. Kim olduğumuz bazı önemli öyküleri nasıl anlattığımız, nasıl anımsadığımız ve anımsamak istediğimiz, ve en önemlisi, nasıl unuttuğumuzla yakından ilişkilidir demek istiyorum. Unuttuklarımızın aynı zamanda "bilinmeyenler" (= "olmayanlar") kategorisine hizmet ettiği düşünüldüğünde, anımsamanın farklı kimliklerin kuruluşunda kritik önemde olduğunu görmek zor olmasa gerek. Önemli olan, kendi anımsadıklarımızı olası tek anımsama kipi olarak kabul etmemek. Akbulut Ararat'da bunun yapılmadığına inanıyor.

Kültür ve İletişim'in son makalesi, görgül bir araştırmaya dayanıyor. Kişisel olarak tanık olduğum için ne kadar zorlu bir araştırma sürecinden geçtiğini çok iyi bildiğim yazar Ömer Özer'i "Yetiştirme Kuramının Eleştiriler Bağlamında Değerlendirilmesi: Televizyonun Rezonans Etkisine Dair Bir Araştırma"

için özellikle kutlamak istiyorum. İletişim kuramları derslerinde "Yetiştirme Kuramı" olarak bilinen George Gerbner'in yaklaşımı çerçevesinde gerçekleştirilen "şiddet profili" araştırması Kültür ve İletişim için özel bir önem taşıyor. Hafızası güçlü olanlar anımsayacaklardır; Kültür ve İletişim'in birinci sayısının ilk makalesi, Uluslararası Değerlendirme ve Danışma Kurulu üyemiz olan George Gerbner'a aitti ("The Stories We Tell"). Sıkça şikayet edilen televizyon şiddetinin Gerbner paradigmasında iddia edildiği gibi, gerçekten de kentin şiddet-yoğun bölgelerinde daha yüksek bir tehlike algısına ve güvensizliğe yol açıp açmadığı sorusundan yola çıkan Özer, bu soruyu olumlu yanıtlıyor. Bir başka ifade ile eğer şiddetin yoğun olduğu bölgelerde yaşıyorsanız, televizyonda yer alan şiddet sahneleri, içinde yaşadığımız bölgeyi daha tehlikeli algılamaya yol açıyor. Bu iddiaya ve bu araştırmaya itirazı olanlara Kültür ve İletişim'e yazı göndermelerini şiddetle öneriyorum. Bu önerim elbette yayımladığımız diğer tüm yazılar için geçerli.

Bu yazı aynı zamanda bir veda yazısı. Editörlüğü değerli dostum Mine Gencel Bek'e devrediyor ve kendisine başarılar diliyorum. Aynı zamanda yeni editör asistanlarımız Başak Özçarıkçı ve Tezcan Durna'ya da hoşgeldiniz diyorum. Herkese iyi okumalar.